

Enerji İstatistik Notu 55: Sayılarla Elektrik ve Enerji Politika Ayrımı

Tek cümle: “elektrik tarafında en yüksek talep yazın ama enerji olarak bakılırsa da en yüksek talep kışın olmaktadır”

Bariş Sanlı, barissanli2@gmail.com

2025 yılının bu ilk notunda sayılar üzerinden elektrik ve enerji politika ayrımına bir göz atılacaktır. Basit bir örnek vermek gerekirse, elektrik tarafında en yüksek talep yazın ama enerji olarak bakılırsa da en yüksek talep kışın olmaktadır. Konuya iki katmanda bakmak gerekir. İlk katman denge açısından elektriğin önemidir.

Enerji politikasına bakarken yine enerji denge tablosu ile başlayalım¹. Denge tablosunda iki önemli başlık var, Birincil Enerji Arzı ve Nihai Tüketim.

- Birincil Enerji Arzı : Ülke sistemine giren tüm doğal kaynaklar olarak düşünülebilir. Bunlar işlenerek nihai tüketime uygun hale getirilir. Bu veriler üretici, ithalatçı ve ihracatçılardan sağlanır.
- Nihai Enerji Tüketimi : Bu ise birincil enerji arzında yer alan kaynakların tüketime uygun hale getirilerek (ham petrolden dizel üretimi, kömürden/gazdan elektrik gibi) ülkedeki yerleşiklerin tükettiği ticari ürünler toplamıdır. Bu veri de tüketicilerden alınır. Her durumda ististalar mevcuttur.

Aşağıdaki tabloya bakarsak:

- Türkiye’nin birincil enerji arzı 2023’te 158 milyon ton eşdeğer petrol (mtep),
- Elektrik(ve ısı-kojen) için kullanılan enerji 58.8 mtep ,
- Elektrik için kullanılan kaynakların tüm birincil enerji arzındaki oranı **%37’dir**
- Nihai tüketimde ise 121.5 mtep tüketimin 24.6 mtep’i elektriktir.
- Elektriğin nihai tüketimdeki oranı **%20’dir**.

(mtoe)	Toplam	Elektrik	Gaz	Petrol	Kömür	Hidro	Rüzgar	Güneş	Jeotermal	Biyo/Atıklar	Diğer
Birincil Enerji Arzı	158.4	0	41.5	47.8	39	5.5	2.9	2.77	12.3	5.1	1.53
Elektrik için Enerji Kullanımı	58.8	0	11	0.5	25.6	5.5	2.9	1.9	9.5	1.9	0
Toplam Nihai Enerji Tüketimi	121.5	24.6	28.5	45.7	13	0	0	0.87	2.8	1.2	4.83

(Yüzde)	Toplam	Elektrik	Gaz	Petrol	Kömür	Hidro	Rüzgar	Güneş	Jeotermal	Biyo/Atıklar	Diğer
Birincil Enerji Arzı	100%	0%	26%	30%	25%	3%	2%	2%	8%	3%	1%
Elektrik için Enerji Kullanımı	100%	0%	19%	1%	44%	9%	5%	3%	16%	3%	0%
Toplam Nihai Enerji Tüketimi	100%	20%	23%	38%	11%	0%	0%	1%	2%	1%	4%

Kısaca:

- Nihai enerji tüketimindeki en büyük kalem %38 ile petrol, sonra %23 ile gaz ve sonra %20 ile elektriktir.
- Birincil enerji arzında en büyük kalem %30 ile petrol, %26 gaz ve %25 kömür’dür.

Elektrik politikası açısından en önemli kaynak kullanımı kömürden gelmektedir. Tüm kaynak kullanımının %3’ü 2023 sonunda 11.300 MW’ı aşan fakat bu kapasite ile 1.9 mtep enerji üreten güneştir. Yani 11.300 MW kapasite yapıldığında 1.9 mtep enerji üretilmektedir.

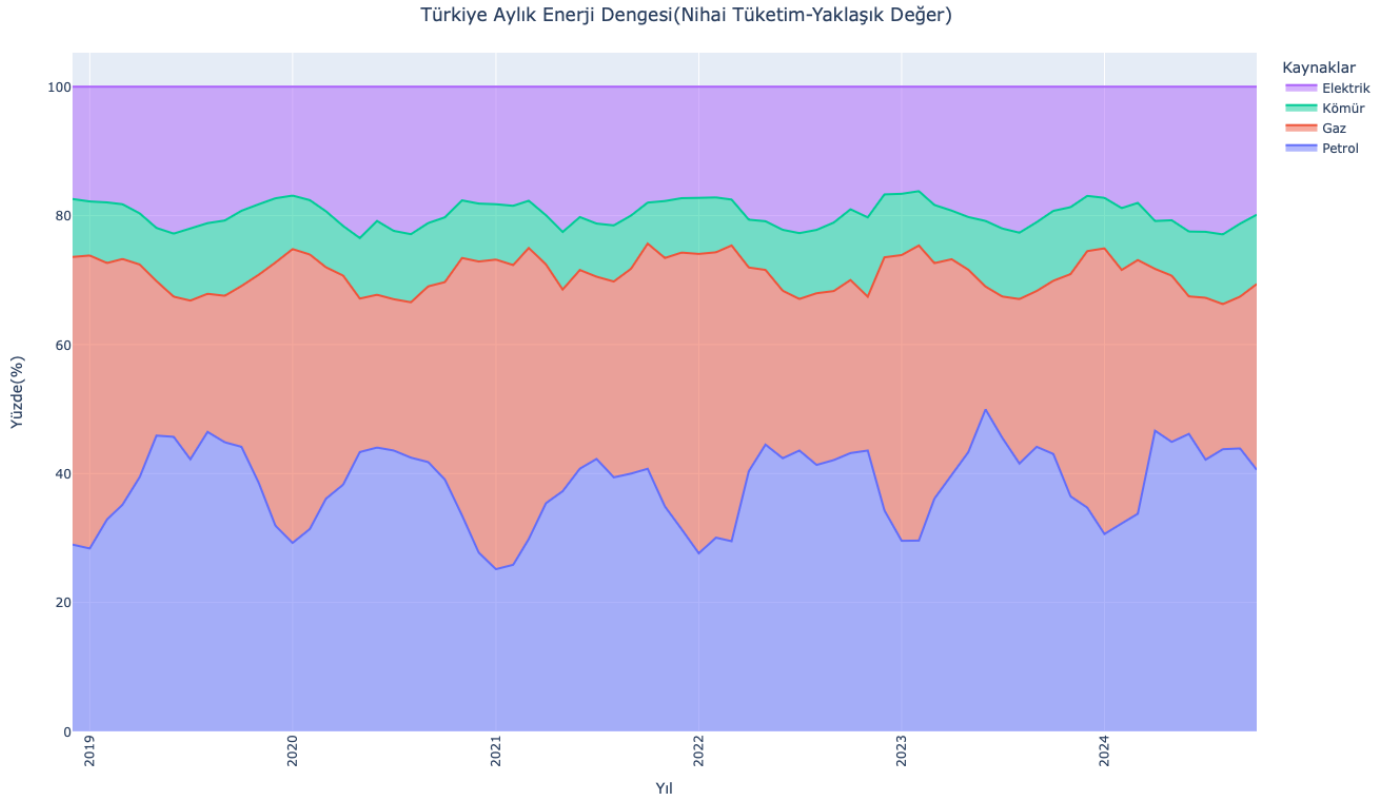
¹ <https://enerji.gov.tr/eigm-raporlari>

Bu kısımda rüzgar veya güneşin öneminin küçük olduğu değil, aslında ne kadar yapılırsa yapılsın ana enerji problemine yavaş bir çözüm olduğu, Türkiye enerji sistemi rakamlarının çok büyük olduğu anlatılmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla dolu dizgin rüzgar ve güneş daima arzu edilir, ama sistem büyüklüğünden dolayı dönüşüm çok yavaştır.

Kısaca sayılara göre, yakın dönemde elektrik politikasının ana sorunsalı kömür-gaz iken, enerji politikasının ana sorunsalı petrol-gaz'dır. Güneş ve rüzgar ne kadar devreye girerse o kadar iyi olur, ama talep de arttıkça sorunsalı yapısal değiştirme ihtimali daha da zaman alabilir.

İkinci kısımda ise nihai tüketimin aylık gelişimindeki² bir noktaya değinilecektir.

- Türkiye'de en yüksek elektrik talebi Temmuz veya Ağustos ayında 30 TWh/ay üstü veya 2.6 mtep'in üzerinde bir değerde gerçekleşmektedir. Bu aylarda elektrik tüm enerji tüketiminin **%22'si** civarındadır. Petrol ise tüm **enerji tüketiminin %42'sine** eşittir.
- Türkiye'de en yüksek nihai enerji talebi ise tahmini Aralık veya Ocak ayında 600 PJ karşılığı 14.3 mtep civarında gerçekleşmektedir. Yani yaz elektrik zirvesinin **5.5 katı'dır**.

Kısaca elektrik politikası ve enerji politikasının matematiksel öncelikleri çok farklıdır. Yazın en büyük arz güvenliği sorunu petroldür. Kışın da en büyük arz güvenliği sorunu enerjide gaz, elektrikte kömür-gaz'dır. Türkiye'nin enerji politikasını tartışırken belki bu ayrımı yapmak daha net bir resim sunabilir. Her rüzgar ve güneş bu sorunsalı kolaylaştırır ama görünen yakın gelecekte ana öncelikleri tahttan indiremeyeceği görülmektedir.

² <https://barissanli.com/enerji/> (Aylık Tüketim Dengesi)